

DEBRECZENI PROTESTÁNS LAP.

AZ EGYHÁZ ÉS ISKOLA KÖRÉBŐL.

Szerkesztőség: hova a lap szellemi részét illető minden küldemény intézendő N.-Péterfia utca 348 szám.	Megjelen havonként háromszor, 5-én, 15-én és 25-én egy, illetőleg másfél iven. Előfizetési ár egész évre 4 frt., félévre 2 frt., Hirdetések díja: 100 szóig 1 frt., 200 szóig 2 frt., a másodszori hirdetésnél 100 szóig 80 kr. harmadiknál 70 kr. Bélyegdíj minden hirdetésnél külön 30 kr.	Kiadó hivatal: hova a lap anyagi dolgaira vonatkozó minden közlemény és küldemény inté- zendő. Fűvészkert utca 1080.

Id. b. Vay Miklósnak a főrendiház április 30-iki ülésében tartott beszéde

a középiskolai törvényjavaslat ügyében.

Kétségtelenül kívánatos volna, hogy ezen előttünk fekvő nagy jelentőségű és következményeit tekintve, nagy horderejű törvényjavaslathoz kirekesztőleg oly magasabb szempontból szólhatnánk, mely minden egyebeket mellőzve, csakis annak magasztos célját tartaná szem előtt.

De ez, — mind a mellett, hogy e házból remélhetőleg számüzve lesznek a pártérdekek sugalta és felekezeti vagy nemzetiségi aspiratiók szülte viták; — s noha a méltóságos főrendek soraiban aligha találkozik, a ki a körülményeket számba véve és azokkal megalkudva, esetleg még saját érdekei megszorításával is mindazt előmozdítani nem kívánná, a mit az állam java — *salus rei publicae* követel, — nehezen fog megtörténhetni.

Vannak ugyanis többen közöttünk, kik e termen kívüli és reájuk felelősséggel járó kötelességeket rótt viszonyoknál fogva, talán akaratlanul is kénytelenek az egésztől egyben-másban eltérő specialis álláspontot foglalni el, — a mi azonban megtörténhetik a nélkül, hogy ez által a discussiók minden tekintetben óhajtható higgadt és csendes folyása legkisebbé is zavartatnék.

Én legalább nem tartózkodom előre is őszintén kijelenteni, hogy bár csak magam nevében, de mint azon hittársaság tagja fogok e tárgyhoz szólani, a melyhez tartozom. Ezt annyival inkább tehetem, mert az, köztudomásulag, az állam iránti kötelességeiről soha meg nem feledkezett; a miért is, midőn egyszer-másszor jogaiért sorompóba kellett lépnie, rendesen a nemzet javát szívökön hordozó katolikus vezérférfiak voltak azok, kik a protestans antonomia ügyének védelmére keltek, felismervén abban a magyar nemzetiség egyik legerősebb palladiumat.

Nem azért tehát, mintha a protestantismust a hazafiságra nézve valami exclusiv hatálylyal bíró tényezőnek képzelnők, a mi absurdum, hanem mert kétségbevonhatlanul áll az, hogy valahányszor a protestánsok honunkban

saját érdekeiket védték, közvetve a szabadságnak, a közös hazának, a magyar államnak s a nemzetiség szent ügyének is tettek szolgálatot, mindazok, kik ezt belátták, hitkülönbség nélkül szegődtek minden időben a protestáns ügy szövetségésévé.

Igy volt a rég multban, de még a közelebbi, mindnyájunk eleven emlékezetében lehető időben is, midőn az autonom jogaink felett pálczát tört absolutismus törekvéseit, urunk királyunk hatalmas, s majdnem az egész, bennünket támogatott nemzet érzületének kifejezést kölcsönzött szava meghusitá. Ez alkalommal is tehát mondhatni, hogy az ország részvéte segített bennünket győzelemre; de hogy e rövid harcunk a magyar államnak is tett némi szolgálatot, azt eddigelé senki kétségbe nem vonta.

Ma már mindez nagyrészt megváltozott, amaz idők alig térhetnek többé vissza és ha mégis más formák között ismétlődnének, úgy hiszem, jövőben egy hatalmas szövetségessel többe birnánk felmutathatni; ugymint a felvilágosodás és ezzel karöltve járó keresztyéni türelem mindinkább tért foglaló lelkén kívül, azon időközben megszülemlett parlamentarizmus alkotmányos rendszert, melynek létrehozása mellett senki melegebben nem lelkesült, mint a protestánsok, és a melynek létrejötte nélkül, mi reformátusok alig birnánk már csak ma is azon egyházi, egy század óta hiába szorgalmazott törvényekkel, melyeket nem rég megtartott országos zsinatunkon, a korona s felelős kormánya hozzájárulásával megalkottunk. — Hisszük tehát, hogy az új rendszer által megszilárdult magyar államban jövőre is mindig támaszra találunk, sőt abban magunk is erősbödni fogunk.

Midőn azonban az akként átalakult államnak szolgálni kívánunk s fogunk, viszont megköveteljük, hogy az gondoskodjék róla, miszerint a vallás és jogegyenlőségről szóló 1848-diki törvények tovább nemcsak írott malasztként diszelegjenek törvénykönyveinkben; mert határozottan merem állítani, hogy állami életünk ujjászületése óta az elégedetlenkedés mindjobban terjedő szelleme, mely mindent ellenezve, a kormányzást nagy mértékben nehe-

ziti, leginkább onnan ered, hogy a nevezett törvény életbeléptetésére nézve a kormány padjairól ismételve tett fogadások daczára is, semmi nem törtévé, minden oly kérdésben, mely ama törvénynyel érintkezik, a vallás és jogegyenlőség még további háttérbe szorítását vélik felfedezhetni.

Avagy kérdezem: vajjon kellett volna a szönyegen levő kérdések megoldására 15 hosszú év, ha a jelzett 1848-iki törvény csak részben is már erővel bírna, sőt nem lenne-e az esetben, az előttünk fekvőnek is sokkal könnyebb életbeléptetése?

Azonban, hogy addig is, míg ez megtörténhetnék, egyesült erővel, sőt a mennyire lehet — versenyezve kell haladnunk ezen mai tanácskozásunk tárgyát képező törvények által kitűzött cél felé, kétségbe nem vonható!

Hogy a protestánsok kezdettől fogva mit s mennyit tettek honunkban az alsóbb s felsőbb iskolák felvirágoztatásáért, melyeket különben is egyházi életök kiegészítő részül tekintettek mindig s annak tekintenek ma is, annyira köztudomásu dolog, hogy arról szólanom felesleges volna; az pedig, hogy mennyiben állták ki eddigelé a versenyt hazánk többi tudományos intézeteivel, ám bírálják meg mások, — azonban egyet nem szabad a számitásból kifelejteniök, azt t. i., hogy mi minden tanintézetünket, és egy gymnasiumainkat is, melyekről most szó van, mindig saját erőnkől, az állam legkisebb segélye nélkül tartottuk fen s tartjuk fen ma is; pedig épen nem szükség az alapok és alapítványok kényes, nem protestáns kérdésével foglalkoznunk, hogy kimondhassuk, miszerint az államháztartás költségeihez mi, két-három milló protestánsok is járulván, az igazság és méltányosság azt hoznák magukkal, hogy valamint más felekezetű iskolák, úgy a protestánsokéi is merithessenek az általuk is táplált kutfőből, mit azonban e pillanatban már csak azért sem szorgalmazok részemről, nehogy autonom jogainkat pénzért látszassam áruba bocsátani.

De ha ez így van, — ha még csak nem is segélyeztethetünk az állam részéről — s ez tehát még kevésbé képes engedni a jelenben felekezetünk egy részénél is hullámzó áramlatnak, ha nem képes, mondom, átvenni tőlünk felsőbb iskoláinkat saját kezelése és gondozása alá, ha szükségét látja, hogy azokat innen túl is mi saját erőnkől tartjuk fen, legalább ne nehezítse ne tegye azt lehetlenné, ne szabjon tehát oly terhes feltételeket elé, melyeket kellő erők hiányában legjobb akaratunk mellett sem teljesithetnénk többé; — de meg kiméletesen nyuljon autonom jogaink megszorításához is.

Igen, mert — és itt egy több mint félszázados tapasztalaton alapuló meggyőződés is szól belőlem — mert — mondom — azt, hogy magunkra hagyatottságunk mellett is képesek voltunk s vagyunk, lehetőleg virágoztatni isko-

láinkat, azt, hogy a buzgóság és áldozatkészség mindez ideig nem halt ki a felekezet kebeléből, egyházi s ezzel szoros kapcsolatban levő iskolai azon autonom szervezetnek köszönhető, melyet alaptörvényeink biztosítanak részünkre, s melyhez, mint létfeltételünkhez, szorosan kell ragaszkodnunk.

A kik ismerik viszonyainkat, ha még oly buzgó centralizálók lennének, sem tehetnek bennünket a hazánkbeli ősi jogaikból már is nagyrészt ki vetköztetett municipiumokkal egy kategóriába; — ezek újabb szervezete felett rendelkezhet ugyan is az országos törvényhozás a nélkül, hogy újabb alaku fenmaradásokat veszélyeztetné; reánk nézve a jogaink gyakorlatábani illetén megszorítások halálos csapásként hatnának felekezetünkre s következeiket tekintve, nem lennének egy hajszállal sem egyebek, mint általam fentebb jelzett abszolút idők törekvéseinek másai!

Távol legyen tőlem, hogy az előttünk fekvő törvénynek, avagy csak sorai között is vélnék ilyesmit feltalálhatni, de igaz marad ama francia példabeszéd; ce n'est, que le premier pas qui coute; és hogy az égett gyermek fél a tüztől, épen oly tagadhatatlan igazság, mint az, hogy a legártatlanabb törvény is elmérgesedhetik annak végrehajtása alkalmával.

Szükség ezeknél fogva, hogy a mondottak irányában megnyugtattassunk, biztosittassunk.

Az tehát kívánságunk, illetőleg kérésünk, hogy ne avatkozzék az állam kelleténél mélyebben belügyeinkbe, ne foszszon meg intézkedési jogunktól, ne tegye azt illusoriussá, nehogy majd csak a terhek viselésének dicsőossége maradjon osztályrészül nyakunkon; mindez pedig — egyebet mellőzve — könnyen bekövetkezhethetnék, ha a kormány az általunk különben is kétségbe nem vehető legfelsőbb felügyeleti jogát az államnak, az eddigi törvényes gyakorlatot mellőzve, szükséges felül szigorú intézkedések által kívánná ezentúl irányunkban gyakorolni.

Mert ám lássuk, hogy áll ezen kérdés jelenleg reánk protestánsokra nézve?

Az 1791. 26. t. cz. értelme a *coordinatio literariae institutionis* és *supremae inspectionis*-ra nézve legelőször ama közönségesen ismert 1819-ki királyi leirat által lett praecisirozva, mely, hogy nem sokkal több, mint a protestáns iskolákra vonatkozó statisztikai adatoknak pontos felküldését meghagyó kormányintézkedés, azt magam is kénytelen vagyok beismerni; ámde mit lehetett abból méltán következtetnünk?

Kétségtelenül nem egyebet, mint azt, hogy az akkori kormány s későbbben utódaik is, ismervén autonom jogaink irányábani feltékenységünket, de egyszersmind az azokkal járó nem kis felelősségü kötelességeinket is, — és tapasztalván, hogy 1791-től 1819-ig, sőt mind e mai

napig is és így majdnem egy századon keresztül, hiven megfelelünk tisztünknek, bizalmukkal ajándékozzák meg az egyházunk által lehető legnagyobb gonddal egybe alakított, mintegy az állam felügyeleti jogát közvetve gyakorlott organumait.

Nem akarom kétségbe vonni, hogy van joga az államnak, ha érdeke úgy hozza magával, még ezen százados gyakorlatot is megváltoztatni; azt sem tagadom, hogy az iskolák feletti felügyelet, szoros értelemben véve, csak egy lehet, — de igen is, nem hiszem, hogy az különböző módok szerint ne gyakoroltathatnék; kétségbe vonom, hogy századok óta fenálló, az államnak alkalmatlanságot sohasem okozott, panaszra okot sem szolgáltatott, sőt mindig annak érdekében működött tanintézetek, egy kategóriába tétessenek pl. egy még csak a közelebbi napokban itt vagy amott felállítandó magánnevelővel; nem tudnék ezen felül olyan módokhoz is valaha járulni, mely a legfelsőbb felügyelet czimén megsemmisíthetné intézkedési jogainkat, irányunkban saját egyházunk kebelében gerjesztene bizalmatlanságot, — esetleg egyes, a végrehajtó hatalommal visszaélő egyének önkényének, vexálásának vetne bennünket alája!

A részletek tárgyalása fogja mutatni, mennyire van itt elősorolt érveimnek, illetőleg kívánságaimnak megfelelően, részemről azonban előre is jelezi kívántam álláspontomat.

De legyen még szabad az általános viták befejezése előtt felemlíthetnem némelyeket. Abból, hogy ezen iskolai törvények csak másfél évtized lefolyta s megannyi kísérletek lefolyta után kerültek a parlament elébe, általánosan a tanügyre, de különösen ránk reformátusokra nézve két jó következtetés: egyrészt az, hogy módunkban volt ez időközben, valamint magának a közoktatási miniszter uró excellentiájának, úgy az országos tanügyi bizottságok és enquettek tagjainak figyelmét kívánságaink méltánylására ismételt felhívni; — s tagadni nem lehet, hogy az előttünk levő törvényjavaslat sokban előnyünkre tér el annak korábbi szövegezésétől, a minthogy e tekintetben elég, ha amaz — eredeti rendeltetésök ellenére ugyan, de a nyilvánosság elé került pontozatokat a jelen, előttünk fekvő munkálattal összehasonlítom; hanem, a mi ennél még lényegesebb reánk nézve, az abban áll, miként ez időközben alkalmunk volt jelét adhatni annak, hogy mennyire nincsen igazok, kik azzal vádolják, mondhatnám rágalmazzák a protestánsokat, hogy mind a mellett, hogy a haladás híveinek, a felvilágosodás terjesztőinek vallják magukat, azonnal megcsökönösödnek, a negatio terére menekülnek, non possumuskodnak, mihelyt autonom jogaikat hiszik veszélyeztetve lenni, jelül annak, hogy particularis érdekeiket többre becsülik, elibe teszik az állam érdekeinek, — holott csak egy erős államban erősödhetnek s virágozhat-

nak az egyes, gyakran annak oltalmára szoruló hitfelekezettek.

Reformált egyházunk tehát arra használta fel a közelebbi múlt, e célra alkalmasnak mutatkozott időt, hogy megmutassa, miként nem csak tagadni, de tenni is tud, — és ez okból autonom jogát felhasználva „köznevelési és közoktatási szervezet“ czim alatt, megalkotá iskolai, a gymnasiumokról is szóló törvényeit, melyeket az 1881-ben együtt levő országos zsinat el is fogadott, — a korona pedig megerősítések az országos törvényhozás majdani végzéseitől feltételezé.

Sietett ezek szerint egyházunk, törvényei előkészítésével azért is, mert megakará előzni az országos törvényhozás már akkor kilátásba helyezett s jelenleg folyamatban lévő hasonczélú működését — reménylve, hogy ily módon részben legalább a parlament előtt is érvényre fognak az abban foglaltak jutni; — a minthogy ezen zsinati törvényeinket kellő figyelembe vétel végett be is nyújtá a múlt január hóban itt tartott General Conventünk a képviselőháznak, valamint a méltóságos főrendiház engedelmével azt a hármass bizottságának is bemutattam, — minek folytán több, az előttünk fekvő törvényjavaslat és zsinati törvényeink között fenforgott vitás pontok ki is lettek eddig is már egyenlítő; — a még fenálló pedig a részletek tárgyalásánál talán meg fogják még e házban megoldásukat találni.

Ezen reményben egész készséggel fogadom el a jelen törvényjavaslatot az általános viták alapjául.

Egy ünnep, melyet a naptárakból kifeledek.

(Folytatás.)

Knauz nagybecsű munkáján kívül még egy más magyar munka van kezem alatt, mely az annunciatio áthelyezése tárgyában felvilágosításul szolgál; t. i. Lonovics „Népszerű egyházi archeológiája.“ (II-dik kiadás, Bécs, 1857. I—III. kötet.) E mű I. kötetében a 125. lapon olvasuk, hogy az Annunciatiót „az egyház évenként márczius hó 25-én, és így karácson előtt épen kilencz hónappal üli meg, kivéve, ha az említett hó 25-ike a nagyhétbe esnék, mely esetben ez ünnep fehérvasárnap utáni hétfőre tétetik át.“ Csillag alatt hivatkozás van a S(acrorum) Rit(uum) Congr(egatio) 1690. m a r t i u s 11-ki rendelvényére.

Ehez hasonló nagytekintélyű mű a német irodalomban Augusti munkája (Denkwürdigkeiten aus der christlichen Archeologie. Lipcse.) A III. kötet 64. lapján kérdésünkre vonatkozólag ezeket olvashatjuk (magyar fordításban): „A római szentkönyv (rituale romanum) elrendeli, hogy valahányszor márcziusban ünnepeltetik husvét, márczius 25-ike pedig a szent hétre esik: az Annunc. ünnepe hátrátétessék s a fehér hét (azaz fehérvasárnapkal kezdődő hét) kezdetén ünnepeltessék meg.“ — Pár sorral alább meg van

jegyezve, hogy „a protestánsok azon rendtartásával szemben, miszerint ők ez ünnepet, ha az a husvét előtti vagy utáni hétre esik, virágvasárnapjára teszik át, — igen sok kifogás emelhető. E sorokra — kitérőleg meg kell jegyezni, hogy bár a mi „Protestáns naptár“-unkban is fel van téve, közönséges fekete betűvel, ez ünnep, a Piper által Lipsében kiadott „Evang. lischer Kalender“-ben (melynek 21 évfolyama 1850–1870 van birtokomban) pedig nagyobb betűvel szedve folytonosan szerepel, azért azon áthelyezési mód, melyet Augusti idéztem helyen kifogásol, egyáltalában nem vétetik gyakorlatba; mire nézve elég legyen azon két példa, hogy 1850-ben a husvét előtti hét hétfőjére, 1856-ban pedig a husvét utáni hét keddjére esett márczius 25-ike, s azért az Annunc. ünnepe (Mariä Verkündigung) e napra, nem pedig virágvasárnapra van téve.

Visszatérve Augustihoz, idézett műve II. kötetének 348. lapján ismét csak azt mondja, hogy az Annunc. ünnepe, ha virágvasárnapután esik, a Quasimodogeniti, vagyis fehérvasárnap után (vagyis ennek hétfőjén) ünnepeltetik meg.

Ugyanezt mondják Aschbach (Allg. Kirchenlexikon. Mainz, 1850. IV. 152 lap), Herzog (Real-Encyclopädie IX. 91 lap). Előbbi róm. kath. szerző idevonatkozó pár sorát jónak látom szószerint kiírni: „Jetzt gilt die Regel, (S. R. C. 11. März. 1690.), das dieses Fest, wenn es in die Charwoche fällt, auf dem Montag nach dem weisen Sonntage verlegt wird.“

Ha megjegyezzük, hogy a Charwoche = nagyhét alatt nem a virágvasárnaptól husvét szombatjáig eső nyolcz napot; hanem a virágvasárnaptól fehérvasárnapig (bezárólag) eső tizenöt napot kell értenünk, (lásd pl. Augusti i. m. II. 37. és 38. l.) akkor tisztában lennénk a Congregatio S. R. 1690-iki szabályzatával, (melynél azonban régibb idevonatkozó intézkedésekkel is fogunk találkozni,) mely szerint az Annunciatio B. M. V. ünnepe, ha virágvasárnaptól fehérvasárnapig esnék márczius 25-ike, nem e napon, hanem fehérvasárnap után következő hétfőn ünnepelendő meg, illetőleg ezen napra tétetik által.

Weidenbach nagyszabásu művében (Calendarium historico-christianum medii et novi aevi. Regensburg, 1855.) a szóban forgó ünnepre szintén azon szabályt adja, melyet az imént mi felállítottunk. (Fällt Mariä Verkündigung zwischen Palmsonntag und den Sonntag Quasimodo, so wird es nach einer Bestimmung von 1690. allgemein auf den Montag nach Quasimodo verlegt.) Weidenbach igen sok érdekest mond el ez ünnepről, s idevonatkozó előadását — mivel arra, mit végkövetkeztetésül ki fogok mondani, nagy mértékben világot vet — jónak látom itt megismertetni.

A spanyol egyház régebben december 18-án tartá ez ünnepet, a majlandiak pedig Advent 4-dik vasárnapján. A középkorban Mainzban és Trierben — ha a nagy hétbe esett — virágvasárnap előtti szombatra tétetik át ez ünnep; így p. o. Mainzra nézve okmánya világ bizonyos ez az 1383. évről, a mikor márczius 25-re a husvét utáni szerda esett s így az Annunc. ünnepe előbb, márczius 14-én, virágvasárnap előtti szombaton volt. E szokás a mainzi érsekség területén egészen Uriel érsekig (1508–1514.) divott; ez érsek hozta be ugyanis tartomá-

nyába a római breviariumot. A trieri egyházmegyében azonban ez „anticipatio“ — mint Weidenbach megjegyzi — ma is szokásos. Az Annales Argentinenses (Kiadta a többek közt Böhmer) egyik pontja pedig azt bizonyítja, hogy Strassburgban nem tették el az Annunc. ünnepét márczius 25-ről akkor sem, még ha husvét első napja épen erre a napra esett is, (mint ez épen a jelen évben is történt). Az idézett évkönyvekben t. i. ez olvasható: Anno domini 1190. beate memorie Henricus Argentinensis episcopus in annuntiatione sancte Marie die pasche ex hac luce migravit“ mire Weidenbach azt jegyzi meg, hogy e dátum előtte megfejtethetlen, mivel az Annunc. és husvét együtt, egy napon, semmi esetre sem ünnepelhető.

Hogy a német püspöki megyék mennyire különböznek e tárgyban, azt Schulting után a következőkben adhatjuk elő: az Annunc. ünnepe, a kölni és hamburgi megyékben, ha valamelyik Quadragesima vasárnapra esik, egy nappal előbbre, szombatra tétetik; a würzburgi megyében pedig a következő hétfőre tétetik át. Ha pedig virágvasárnap, vagy husvétutánra esnék, a kölni, würzburgi, strassburgi és münsteri püspökségekben a virágvasárnap előtti szombatra (in Vigilia Palmarum) tétetik. Ha pedig husvétra, vagy annak octávján (azaz fehérvasárnapon) belül esnék, az osnabrücki megyében a husvét octávjá utáni keddre tétetik át. Ha Oculi vagy Laetare vasárnapra esik, a münsteriek az előttevaló szombaton ünnepelik; ha pedig Judica vasárnapra, akkor az ezután következő hétfőn.

Révész Kálmán.

(Vége. köv.)

Töredék

a magyar ref. ének- és isteni-tisztelet történetéből.

Urvacsora a XVI. században.

Ámbár az 1552-diki beregszászi zsinat határozottan kárhoztatta és elvetette a fülbe-gyónást,*) mégis Helta i 1559-iki agendájában nagy tér van ennek engedve, mint ő maga mondja, leginkább némely emberek lelkiismeretének megnyugtása miatt. — De nem lehet őt ezen lélekölő mesterség fentartásáért kárhoztatnunk, ha meggondoljuk azt, hogy a nép megszokott rosszat is nehezen tudja elhagyni. Lám! ugyan a beregszászi zsinat az oltárokat is eltörlé, de oda teszi: hogy ha a nép azokhoz felettébb ragaszkodik, ott maradhatnak a templomban, sőt az urvacorát is ki lehet róluk szolgáltatni. — Pedig a nép még ez időben ragaszkodott az oltárokhoz, a debreczeniek elkergették a papot, mert az oltárokat kihányatta, próbálná meg most valaki a mellett kardoskodni, a melyért egyszer a papot elkergették!!! — Az akkori bölcs atyák (Kálmáncei, Batizi, Radán, Tolnai stb.) nem törölték el egészen az emberi találmányokat, a hivek megszokására való tekin-

*) Lásd: Kiss Áron „A XVI. században tartott magyar ref. zsinatok végzései“ Budapest, 1881. — 24-dik lapon — lásd: Rácz Károly „A magyarhoni reformatio bölcselmi történelme“ Arad 1882. — 146-dik lapon. — Mindkét helyütt az urvacsora felőli igaz tudomány megállapítását, s a nyilvános bűnvalóság vagy gyónás behozatalát.

tetből, mert jól tudták, hogy az evangelium terjengő szelleme ugyanis elfogja azokat idővel seperni!

Igy látjuk Heltainál is mindjárt első helyen a fülbe gyónást.

Sajátságos még ő nála az, hogy az urvacora tárgyalásakor a tulajdonképeni kiszolgáltatási módot nem adja, hanem a betegnél történendő szolgálatnál ismerjük azt meg, — azonban bizonyos következetességgel feltehetjük, hogy a közönséges gyülekezetben történt kiszolgáltatási mód is az volt; — ugyanitt mondja meg, hogy a minister milyen öltözetben legyen esz. sacramentom kiszolgáltatásakor.

De lássuk Heltait sorjában.

A gyónásról:

I. Magán- vagy fülbe gyónás:

Miképen cselekedjék a minister az emberekkel, mikor hozzá gyónnak, mint igazgassa, oktassa és tanítsa őket.

A gyónásba különféle emberek jönnek a minister eleibe, olyanok, kik mindenestől fogva tudatlanok és minden lelkiismeret nélkül vagynak, de mindazáltal nem vérszenyeesek, sem istentelenek, ezek tudatlansága onnét van, hogy ez időnek (t. i. a reformatiónak) előtte, a gonosz pápának birodalma alatt nem tanították az embereket, sem igazgatták az istennek sz. igéjével. Innen van, hogy nyavalyások, gorombák, tudatlanok, nem tudják micsoda legyen a bűn, mi következik a bűnből, miképen szabaduljon meg az ember a bűnből, miképen nyerjen kegyelmet az uristennél stb. Ebben a nagy vakságban nevedtek fel szegények.

Ezek közül sokan vannak, kik örömet tennék a mi jó, de mi legyen a jó nem tudják, — szégyenlik is némelyek ő közülök a tanulást, miért hogy nehezen vehetik eszükbe az eleikbe adott tanúságot, minekokáért nem is örömet mennek a gyónásra, az Urnak asztalához sem járnak, mindaddig, mig egyéb nem lehet benne.

Mikor azért éfélék a m. elébe jönnek, a kik örömet cselekednék a mi jó volna, de nem értik sem módját, sem rendit: azoknak a m. valóban megindítsa és háborítsa szívüket és lelkiismeretüket, hogy megtanulják ismerni magukat, mely igen nyavalyás bűnösök legyenek, és mely igen szűkölködjének az uristennek kegyelmessége nélkül.

Itt utasítás adatik a ministernek, hogy ha a tudatlan ember jó gyónni, miként tanítsa. Tudja-e a tizparancsolatot? mely nagy bűn ennek nem tudása, iparkodjék azért az ördög köteleiből kibontakozni, s ezután nagy szorgalommal és szeretettel hallgatni és tanulni az Isten igéjét és az ő sz. evangeliumát, hogy Isten megkegyelmezzen neki és bűneit megbocsássa.

Tanítani, inteni kell azokat is, kik megháborodott lelkiismerettel s megrettent szívvel jelennek meg a m. előtt és vádolják bűnös voltukat (mindkét esetre van formula), s midőn bűneiket megvallották és meggyónták, a m. így szóljon:

Ennek az ódozatnak igéit pedig, Istenben szer. af. melyeket az Istennek ígéretiből és parancsolatjából veled közlök, nem különben vened kell, mintha a menyekből az uristen szózatnak általa meghirdetné tenéked az ő kegyelmességét és minden bűneidnek bocsánatját. Hálát adj pedig teljes szivedből a kegyelmes uristennek, ki ezt a hatalmat itt a földön adta az ő keresztyéni gyülekezetinek avagy egyházának (tehát nem a papoknak!).

Az ódozatnak igéi:

Az örök mindenható uristen, a mi urunk Krisztus Jézusnak

atyja, irgalmas és kegyelmes legyen tehozzád és bocsássa meg minden bűneidet, az ő szerelmes sz. fiának a mi urunk Chr. Jézusnak kénszenvedéséért és haláláért: Én is ugyanazon a mi urunk Chr. Jézusnak nevébe, az önnen hagyományából és az ő igéjének hatalma által, holott ezt mondotta: valakinek megbocsátjátok bűneiteket e földön, megbocsátva lesznek menyekben is; valakinek pedig megtartjátok e földön, megtartva lesznek menyekben is, megódozlak és megszabadultnak hirdetek minden bűneidből (tehát: hirdetek!), hogy teljességgel megbocsátva legyenek, miképen a mi urunk Chr. Jézus az ő kénszenvedésével és halálával megérdemlötötte, és az ő evangeliumának általa, teljes világon hirdettetni parancsolta: hogy evvel a nagy ígérettel, melyet elődbe adtam, a Chr. Jézus nevébe magadat erősítsd és vigasztaljad és lelkiismeretedet csendesítsd, erősen hidjed és magadnál eltekéljed, hogy minden bűneid megbocsátattak Atyának, Fiunak és sz. Léleknek nevében. Ámen. Menjél békességgel, és ennekutánna ne akarj vétkezni.

Az ódozat más módja (mely az elébbitől nagyban különbözik):

Az örök mindenható uristen, ki az ő ígéretiről soha el nem feledkőzik, tekintse meg a te hitedet, és a szerént bocsássa meg minden bűneidet, az ő egyetlenegy fiának a mi urunk Chr. Jézusnak keresztfán függéséért: én is megódozlak tégedet minden bűneidből, az uristen ígéretének hatalmával: Atyának, Fiunak és Sz. Léleknek nevében. Ámen.

II. Közönséges gyónás:

Az ezelőtt való intés és tanítás elég hosszucska, Péter, Pál és Dávid mondásaiból, mely után jön a confessio, így:

Örök mindenható uristen, kegyelmes atyám. Én nyavalyás bűnös ember, vallom te előtted alázatos szívvel, hogy számtalan sokképen, teljes életemnek idejébe, te ellened és ides teremtménynek ellene, vétkeztem, gondolatimmal, gonosz indulatimmal és igyeközésimmal, és hogy természetem szerint vétkes és tisztátalan vagyok, és semmi egyéb, hanem csak bűn, miért hogy vétkebe fogantattam, és bűnbe születt az anyám e világra. De bizodalمام vagyom te benned, minekokáért is tehozzád folyamodok, én kegyelmes és véghetetlen irgalmasságu Istenemhez, és könyörgök tenéked, hogy nézvén és tekintvén a te szerelmes sz. fiadat, a mi urunk Chr. Jézust, kegyelmes légy hozzám és minden bűneimet megbocsássad: és a te sz. lelkeddel megajándékozz, hogy ez gyujtson én bennem a te sz. Istenségednek és jóakaratomnak igaz ismereteit, és te hozzád való hitemet öregbitse és gyarapítsa, és az én akaratomat teljes életembe a te sz. engedelmedre hajtsa, hogy a sz. és ártatlan életben, mindvégig állhatatosan megmaradhassak, és a te kegyelmességednek általa a mi urunk Chr. Jézusba örökké üdvezülhessek: Ámen.

Az ódozat:

A mindenható irgalmas és kegyelmes uristen legyen kegyelmes hozzátok, és az ő sz. fiához való szerelméért bocsássa meg minden bűneiteket: és az ő sz. akaratjából és parancsolatjából hirdetem tinektek az evangeliumot, ezt az örvendetes követséget, mivelhogy ő sz. fiának haláláért kegyelmes hozzátok, és bűneiteket készen megbocsássa és elfeledkezett róluk, miért hogy hisztek és biztok az ő fiába, a mi urunk Chr. Jézusba, ki az ártatlan bárány, mely viseli és elveszi e világnak bűnét. Menjetek el békességgel. Ámen. (Csudálatos! itt nem oldoz.)

Más módja az ódozatnak:

Az atya mindenható uristen, ki soha az ő ígéretéről el nem feledközök, tekintse meg a tő hiteteket és annak szerint bocsássa meg tőnektek minden tő bűneiteket, az ő egyetlen és szerelmes sz. fiának, a mi urunk Chr. Jézusnak keresztfán függéseért és haláláért: Én is megódozlak tőteket az ő hagyományából minden bűneitekből az ő sz. ígéjének és ígéretinek általa, Atyának, Fiának és sz. Léleknek nevébe: Menjetek el békességgel: Ámen.

Van még más formula is e czimen: intés a közönséges gyónásra.

Kálmán Farkas.

(Folyt. köv.)

Tanulmány és bírálat.

(Folytatás.)

A következő 10, 11, 12. sz. összesen 3 egyházi beszéd az áruló Judásról tárgyal. E három folytatása ama kettőnek, mely e szakfolyóirat múlt évi február—márcziusi kettős füzetében a 14, 15 szám alatt megjelent s így együtt az öt képez a felvett témáról egy beszédcyclust. E beszédek tartalmuk és céljuknál fogva passionspredigtnek nevezi a német, mi közönségesen csak bőjti predikáczióknak hívjuk.

Ezen a Krisztus szenvedéseiről tárgyazó beszédeknek nagy jelentőségéről és hasznáról szólni is alig szükséges. — Tekintetünket a golgotai keresztre irányozzák szüntelen s ahhoz, mint az üdv egyedüli útjához juthatásunkat nagyban elősegítik, hitünket erősítik s a keresztyéni szenvedés és küzdelem áldásos iskolájába vezetnek bennünket. Magok az evangyélisák is, mig Jézus életének egyéb mozzanatait csak szétszórtan, rövid vázlatban tüntetik fel, addig utolsó óráinak eseményeit nagy gonddal jegyeztették fel s a dicsően szenvedőről egy meghatározó és tanúságos egészet nyújtanak. Már e részletesség hathatós bizonyosság az apostoli korszak hálás emlékezéséről, a századok hosszú során át készült töméntelen predikácziók pedig arról: mennyire át volt hatva a keresztyénség minden időközön át annak érzetétől és tudatától, hogy milyen drága áron vétettünk meg, — mig másrésről e predikácziók jóltevő befolyásáról hosszas tapasztalatok tanuskodnak. Nem csoda azért ha a legjelesebb homiléták századokon keresztül minden erejüket ide fordították; mi több, még a hitetlen Renan és Rousseau is magasztalják a szenvedő Krisztust.

Csak üdvözlőnk kell annál fogva e beszédiért szerzőt, mert Pál apostol nyomdokait követni (Gal. 3, 1.) látjuk őt. Sajnos hogy a tárgy megválasztásában nem volt szerencsés. A Judás gyűlöletes egyénisége, gonosz tette nem alkalmas és hasznos tárgy, avagy csak egy templomi órára sem s legkevésbé arra, hogy az egész bőjti időszakot betöltsé. Elüt és nagyon messze jár szerző tárgyalás tekintetében is az efféle predikácziók pozitív követelményeitől, mint a melyeknek ha céljuknak megfelelni akarnak, a szó teljes értelmében a Krisztusról szóló beszédeknek kell lenniök. A súlyt és figyelmet a mellékszemények és cselekmények kiemelése mellett is mindig a főszemélyre kell fektetni; s akár Péter életéről, akár Judás árulása és kétségbeeséséről stb. van szó, az érettünk szenvedő Krisztust kell előtérbe helyeznünk szüntelen, vagy is tárgyalásunk nem lehet el-

vont, hanem közvetlen összefüggésben álló a megalázott Idvezítővel. Néki kell kimagaslania egyrésről szenvedésinek egész nagyságában, másrésről egész lelki fenségében, mely megalázott állapotán is dicsfényben átsugárzik.

Szerző ezen elengedhetetlen követelményt szeme elől eltévesztvén, figyelme egészen Judásra irányul s így a bőjti predikácziót alkotó 3 elem közül az emberi gonoszságot tünteti fel csupán, mig a szenvedő Krisztust, Isten imádató hatalmát — e másik két alkotó elemet érintetlenül hagyja majdnem egészen; pedig ezek közül most az egyik, majd a másik előtérbe léphet ugyan, de egy jó beszédből egyiknek úgy mint másiknak hiányzani egészben véve nem volna szabad. —

A nem szerencsés választáson kívül az egyoldalúság hibájában is szenvednek tehát a kezünk alatti beszédek. Az írásbeli előadás vagy kidolgozás tekintetében is lehet találni bennök itt ott hibát, minek okát különben abban kell keresnünk, hogy e beszédek a Damman vázlatai után készültek s ha a rájuk, melyek igen élesen különböztető, finom frappans dispositiok, néhol az egyes részek egészen be nem illenek, azt én azon nagyon természetes körülményben látom, hogy azt a gondolat menetet, mit más, talán egy éles elme, egy rövid dispositióban s pár rövid mondatban lefektetett, kifejtteni, eltalálni igen nehéz s minden esetre nehezebb mint eredeti beszédet készíteni. E feszes korlátok a mennyire megkönnyítik egy kezdőnek a gyakorlatot, épen annyira akadályozzák a gyakorlat emberét elmerőltiben, gondolatjárásában.

Különösen gyengék, minden hatás nélkül valók, csak olyan röktönzött odavetések az exordiumok, mig az egyes részek egymással összefüggésben épen úgy mint külön egész alkotólag, leszámítva a fent említett egyoldalúságot, több helyen igen szépen sikerültek. De talán nem katedrába valók az „arcátlan szemtelenség“ s más hason erős kifejezések. Nem találó és nem magyaros az utolsó beszéd dispositiója: Judás kétségbeesett önmagára, a világra nézve. Vigyázni kellene arra is, hogy ne tegyük szándékosan még rosszabbá kézenforgó biblia fordításunkat s az újabb nyomásukban gyakori felfelé méne (Máté 27, 5.) helyett az eredeti felfelé - t olvasnánk, magyaroznánk és nyomtatnánk. —

Nem foglalkozom hosszaban a bonczolgatással De üvözlöm szerzőt azon nemes irány és üdvös szokásért, melynek életbeléptetését e predikácziók meghonosításával czélozva látom. — Ezen üdvös szokás egyike lenne a Krisztus szenvedésiről való hálás emlékezésnek, felújítása vagyis egyházi év kivánalma szerinti kezelése a bőjti időszaknak, a másik, folytatólagos beszédekben feldolgozása és alkalmazása egy ugyanazon, természetesen tágabb körü-thémának. A mi magyar református egyházibeszéd irodalmunkban s valószínűleg a használatban is eléggé idegen mindakettő, de még sem egészen szokatlan. Az előbbire nézve láttam példát a jó öreg Fábán Dániel szilágycsehi ref. pap népszerű egyházi beszédeiben. A külső látható jelekből ítélve úgy látszik, hogy az újabb időben senki sem foglalkozik oly nagy előszeretettel a Jézus személyével és életével mint ő. —

Az utóbbira nézve is szintén látunk példát Lukács Ödönnél — a „Mi atyánk“ feldolgozásában. De lehetne több is, mert hiszen nem olyan külföldi plánta egyik sem, mely jobb időközben nálunk is ne tenyészett volna s melyet a mi

specziális egyháziasságunk keretébe is szépen és gyümölcsözőleg átültetni ne lehetne. Ha jól emlékszem nem régen Csiky Lajos debreczeni iskolában a gyakorlati theológia tanára penditette meg azt az eszmét e lapok hasábjain, hogy honosítsuk meg az egyházi év szerinti predikálást. Én a nélkül, hogy nézetemet itten hosszasan indokolnám, egészben véve azt nálunk szerencsésen kivihetőnek, sem szükségesnek nem tartom, míg ellenben csupán magának a bőjti időszaknak illetően kezelését igen igen üdvösnek gondolnám. Azt se fejtegetem, hogy miért — tudnia kell azt minden hitbuzgó lelkésznek. Én örömmel látom a kezdeményezést s nekem ha majd valahová elhivatatom, gyülekezetemet a szenvedéseken át juttatni el a husvéti öröme, szóval a bőjti időszakban kiválóan a szenvedő Krisztussal foglalkozni, jövőre irányzott egyik legfőbb törekvésem. A Krisztus szenvedésének története nyújt annyi anyagot, hogy arra az 5—6 hétre 5—6 évig mindég talál benne az ember feldolgozni valót s csak a hetedik évvel kerülne a sor ismétlésre — akkor pedig már lehet, akkorra már új eszmék s gondolatok váltják fel a régit.

A másik szokás behozatala, az egy cyclust képező beszédek tartása is csak hasznára szolgálhat a gyülekezetnek, akár megszűnés nélkül egyfolytában, akár alkalomszerűség által megszakítatva, némi időközökben történjék. Hasznos lehet már csak azért is, mert nagyban elősegíti a valódi bibliáismeretet, a mi pedig a predikációnak egyik leglényegesebb mellékcélja; ezenkívül a lelkészre nézve is arra a bizonyos időre megkönnyítene a szövegválasztást s a motto-predikációk száma sem szaporodnék. Az ilyen lánczolatossan egybefüggő feldolgozásra számos alkalom kínálkozik az ó szövetség nagy embereinek, az újszövetség kiemelkedő alakjainak személyében s életében, aztán a „mi atyánk, hegyi beszéd, az isten országáról szóló példázatokban“ stb. Külföldi testvéreinknél az angolok, skótok, hollandok németeknél, Schweicban ezek tartása divatban van ma is, hiven követik a schweici reformátorok nyomdokait kik az ő és újszövetségnek sokszor egész könyveit is így végig magyarázták. Az én kis könyvtáramban is van ilyen két újabbkori termék: egyik Stockmeyer jelenlegi baseli antistes 40 beszéde Jakab ap. levele felett, a másik Funcke brémai paptól Dávid és Ilyés életéről s én nagy lelki haszonnal olvasgatom mind a kettőt.

Mindenesetre kívánatos volna nálunk is ezek meghonosítása. Mert minden mi törekvésünknek oda kell irányulnia, hogy a nép a bibliát minél jobban értse, kedvelje és szeresse. A célbavett gyakorlati bibliamagyarázatok mellett igen üdvös szerepet vihetne ez is. Hanem természetesen az nem oly könnyű dolog; ehhez talentom kell; mester, ki a helyesen megválasztott tárgynak ura legyen, hogy az egyformaság szirtköveit elkerülje s utjában ne szunyadjon és lankadjon, hanem a figyelem fokozása által mind magasabbra emelje hallgatóit.

Én részemről örömmel látnék s bizonyára látnának velem együtt mások is ilyen beszédcyclusokat, jelesb egyházi beszéd íróinktól e folyóirat hasábjain.

Kiss Bertalan,
segédlelkész.

(Folyt. köv.)

V á l a s z

a Sárospataki Lapok tisztelt szerkesztőségének.

A „Sárospataki Lapok“ folyó évi 19-dik számában, *Excommunicatio* czim alatt erős kifogások, sőt vádak emeltetnek a tiszántuli ref. egyházkerületi közgyűlés azon intézkedése ellen, hogy a megüresedett lelkészi állomások betöltésére vonatkozó pályázatok, ezentul csak két egyházi lapban határozattal közzététetni. Ezen határozatot különben minden meglepetés nélkül fogadta a tisztelt lapok szerkesztősége: mert ugymond „illő dolog, hogy a Debreczenben hozott és roppant egységet célzó s szentesítést nyert törvények épen Debreczenben szegessenek meg első sorban, a jó példaadás kedvéért; és mert készen volt a szerkesztőség reá, hogy a vélemény szabad nyilvánításának egyik közlönye ellen bizonyos körökben mindent elfognak követni, hogy az mellőztessék. — Sőt ennél még többre is elvölt készülvé eleitől fogva: eljő az idő, — ugymond — midőn a lelkészi állomások betöltésére vonatkozó pályázatok, csupa komédiává válnak s el fog határozatni, hogy a kijelölő bizottságnak gondja legyen, hogy egyik egyházkerületből a másikba valahogy be ne jusson valaki. De még azt sem veszi roszt néven, hogy az egyházkerület beáll prenumeráns gyűjtőnek s ily módon gondoskodik, hogy ennek a ref. lelkészi karnak meg legyen a maga hivatalos és kiváltságos ujsága, mely oly szellemi irányzatot ápol, hálálul a hivatalos pártfogásért, mint a minőnek előírása épen kívánatos s jó fegyelmezésben tartja a protestáns papi testületet.“ stb. stb.

Hogy ezen nagy feljajdulást és elkeseredési hangot vóltaképen az olvasó közönség megismerhesse, egyszerűleg rámutatok a tárgyalásra, a miként ezen ügy, a tiszántuli egyházkerületi közgyűlés előtt felmerült és lefolyt.

Egyházkerületünk érdemes püspöke, alkalmazkodva az egyházi törvények 191. §-ának azon tételéhez, hogy a püspök az üresedésben levő egyház javadalmát az egyházi lapokban az egész magyarországi ref. lelkészi karnak tudomására hozza: eddigelé a pályázatokat 4 egyházi lap részére küldötte meg. Az egyházkerületi gyűlésen azonban az esperesi kar több tagja által föltétetett a kérdés, hogy miután 4 lap után a hirdetési díjjak viselése a kisebb szegény egyházakra nézve igen terhes: nem volna-e elegendő azon eljárást követni, melyet a többi egyházkerületek e tekintetben gyakorolnak, hogy egy vagy legfeljebb két lapban történik a pályázati kihirdetés? A közgyűlés abban állapodott meg, hogy tekintettel a szegény egyházak anyagi nyomasztó helyzetére, tekintettel a többi egyházkerületek hasonló eljárására, elegendőnek tartja a pályázatokat a Debreczenben megjelenő protestáns lapban és a legrégebb s állítólag legelterjedtebb Budapesti protestáns egyházi és iskolai lapban közzétetni. — Különben ez eljárás a testvér kerületekkel is közzétetik, hogy ők miként vélekednek e tárgyban? sőt a tiszántuli egyházkerület kebelében kiuevezett azon küldöttség is, mely az egyházak osztályozása és a lelkészi minősítés tárgyában beérkezett egyházmegyei vélemények átnézésével s azok alapján javaslat készítéssel van megbízva — szintén felhivatott, hogy e kérdésre vonatkozólag nézetét majd terjessze elő. Tehát még nem is végleges határozattal, hanem csak ideiglenes intézkedéssel állunk szemben; az egyházkerület szükségesnek tartván előbb a testvérkerületek véleményét s a jelzett küldöttség nézetét is ismerni.

Miképen lehet tehát itt szó a Sárospataki Lapok excommunicatiójáról; s miképen lehet azt állítani, hogy a tiszántuli egyházkerület elmagyarázta a törvények 191. §-át? Én nem értem. Az eljárás s a püspöki intézkedések nagyon is arra vallanak, hogy a legnagyobb tiszteletben kívánja tartani az egyházkerület a törvénynek intencióját.

A Sárospataki Lapok tisztelt szerkesztőségének levont következtetései pedig, hogy a tiszántuli egyházkerületnek célja volna a vélemény szabad nyilvánításának egyik közlőnyét mellőzni s prenumeráns gyűjtőül szegődni oly lap vagy lapok pártfogolására, melyek a lelkesi kart jó fegyelmezésben tartják: nem a szeretet szavai, hanem a gyanúsítás és ingerültség diktálta azokat.

Mi a „Debreczeni Protestáns Lap“ ez időszerinti szerkesztői távolról sem gondoltunk soha arra, hogy a miért a pályázati hirdetések a tiszántuli kerületet kivéve egyetlen kerület részéről sem küldettek be hozzánk, már lapunk az által excommunicálva volna; teljes nyugodtsággal türtük és tüdjük a mellőztetést, teljesítjük feladatunkat a mint helyzeti körülményeink engedik nem fényesen, de békésen és jólelkismereti csendességben. Nincs a mi egyházi lapjaink szerkesztőinek egymás előnyösebb vagy fényesebb helyzetén mit irigyelni? s ha még eféle érdekek is befolyanak működésünkre, hova vezet az és hol fogunk megállani?

Különben én azon édes hitben és reményben vagyok, hogy a tisztelt szerkesztőség, ha az ügy állását oly teljesen ismerte volna, a mint azt — reményilem e sorokban feltüntettem — bizonyára nem veri meg oly erősen a lármadobot, és csak félreértésből engedte magát oly erős vádak és szomorú következtetések elsorolására.

A béke és szeretet lelke legyen velünk.

Debreczen, 1883. május 10.

Tóth Sámuel.

T Á R C Z A.

Adalékok a tiszántuli reformált egyházkerület történetéhez.

X.

1681. január 12. Közzsinat Margitán Nógrádi elnöklete alatt. Vitatkoztak a test feltámadásáról.

Jelen volt hat esperes személyesen, a többi levél vagy követ által, némelyek távol.

Ordináltatott 17 egyén, köztök két akademikus: Szenczi János Turra, Szentesi István Csengerbe, Técsi János Endrédre, Asztai András Remetére, Veresegyházi János Kereszturra, Szaniszlai István Sápura, Csekei Miklós Tordára, H. Szőlősi István Mándokra, Győri János expectans, Kereszturi Pál Szilágfő-Kereszturra, Decsei Sámuel Szilágyszegre, Bányai János Völcsökre, Szászvárosi Mátyás Nagy-Somosra, Asztai István Vajdára, Tállyai Márton Kenézre, Lévy Ferencz expectans,

Oláh Thódor valachus. — Tehát van egy oláh is. Itt is, miként a mult zsinaton is fordul elő „expectans“, a ki ordináltatott, noha még ekklézsiája nem volt.

Végzések:

1) A Nógrádi Mátyás és említett társai által a törököknek fizetett pénz, mely itt mintegy 300 tallérnak mondatik, a traktusokra kivettetik. Legtöbb esik a szatmári, debreczeni és bihari traktusokra, t. i. 30—30 tallér, legkevesebb a zarándira t. i. 10.

2) A templom kerítésekbeni bormérés, a fajtalan tánczok, varázslókhöz való folyamodás, hamis esküvés, káromkodás, bor és gabona tizedek megtagadása, részegeskedés, az Isten igéjének és a sakramentomoknak megvetése, templomok profanációja és beszennyezése, excommunicatio büntetése alatt mindenütt szigoruan tiltatik.

3) Az idegen nemzetbeliekkel s különösen a törökökkel társalgó és együttívó lelkészek örökre letétetnek.

4) A fekete-ardai zsinatnak, a roszt erkölcsü lelkészekre hozott végzése megerősítettik.

5) Az oly ekklézsiák, a melyek lelkészeiket a zsarnokok ellen nem védelmezik, s igaz ügyökben fel nem kelnek mellettök, lelkészeiktől fosztassanak meg.

6) Az elidegenített egyházi javak állittassanak vissza, juxta Art. 67. in Majoribus.

7) A debreczeni tanulói sereget, az amplissimus coetust, minden ekklézsiában publikálni kell. — A püspökii rektorságra vonatkozó végzés épen fentartassék.

8) Püspöki, Zilah, Szathmár-Németi, Bányasaberegi, ugocsai és máramarosi traktusok rektorért a superintendentiából ki ne menjenek, mert vannak a debreczeni főiskolában alkalmas és tudós ifjak. Különben megfosztatnak.

9) A zsinat helyben hagyja néhai Komáromi Csipkés György biblia fordításának kiadását, sőt segélyét igéri s a fejedelem beleegyezését is kérte. — Tofeushoz is irtak az unio fentartása végett.

10) A zilahiak három ügye: Diviki tiszteletes ur admissiójáról, Rozgonyi lelkész megmaradásáról és a rektor kosztjáról: láttassék el előbb az egyházmegei zsinaton és hogyha valamelyik félnek az eredmény tetszeni nem fog, akkor felebbezenek ide.

11) Vittelki András, krasznai lelkész, Erdélyben vigye házassági perét.

12) Lévai Péter ajánltatik lelkészül a margitaiaknak.

13) Petri Mátyás adja vissza a poharat a tásnádiaknak s inditson ellenök pert.

14) Veresmarti lelkész tiz aranya tartóztatassék le Debreczenben.

15) Kovács János bihari lakos protestál neje Bodó Erzsébet ellen. 139—142—143. l.

1681. július 6-ra Erdődre közzsinatot hirdetett Nógrádi Mátyás, de a hadi zaj miatt nem lehetett azt megtartani. 143.

1681. szeptember 1. Nógrádi Mátyás superintendens meghal Debreczenben. 144.

1682. 1683. 1684. Semmiféle közzsinat nem tartott. 144.

1685. Több esperes akarta, hogy Nagy-Bányán közzsinat tartassék; de némelyek ellentmondottak és így elmaradt az. 144.

1686. augusztus 11. A törökök hatalma alatti tájakon zsinatot folyvást nem lehetett tartani; a törököktől szabad közép-szolnoki, szatmári, beregi, nagybányai, mármarosai, ugocsai traktusok esperesei tehát összejönnek Avas-Ujvároson.

Elnökké választatik Körmendi Péter. Váradi Mihály szatmári, Gyöngyösi István nagybányai esperesek megerősítettnek.

Vitakoztak a heidelbergi káté kilencz első kérdése felett.

Ordináltatott 31 egyén. Debreczeni Kozma János Szatmárra, Nánási István Nagybányára, Losonczi András Ecsedre, Egeresi István Berkeszre, Bányai Péter Alsó Misztfalura, Váradi Sámuel Medgyesre, Bogdányi Mihály K. Daróczra, Szenczi János F. Ardóra, Czeglédi Mihály Hosszmezőre, Debreczeni János Porcsalmára, Tokaji Gáspár Atyába, Ujfalusi Ferencz expectans, Bélteki István T. Dobra, Mezei Sámuel Sz. Becsre, Rapóti János Orosziba, Némethy Mihály Apátiba, Dalnaki János Homokra, Galgóczi Pál Gacsályba, Mohácsi Péter Rozsályra, Tóthfalusi Bálint expectans, Jánosi Tamás Vallaira, Daróczi Ferencz Dengelegre, Szatmári Ferencz Fábánházára, Szőlőskei István Szakácsiba, Körtvélyesi Mihály Vezendre, Sztárai János expectans, Kolozsvári András Görbedre, Gyügyei Ferencz K. Szekeresre, Nádudvari György Csomára, Vári Dávid Királyházára, Bányai Mihály Sás Várra.

Végzések:

1) A superintendensek házassági válópekben ne csak az egyik felet hallgassák ki, mint a közelebbi időkben, hanem mindkettőt. Magán törvény-széket többé ne tartsanak. — A letett excommunicált lelkészeket se vegyék többé privat tekintéllyel vissza.

2) A falusi rektorok, praeceptorok, a kik

csaknem mindnyájan heveréssel töltik az időt, minden héten a heidelbergi kátéből leczkét mondjanak papjoknak; tanítsák ezt a kátét tanítványaiknak is s mind ezekkel, mind a papokkal latin nyelven beszéljenek; évenként kétszer exament adjanak, t. i. ők magok az egyházmegyei zsinatok alkalmával az espereseknek az ezek által kihagyott leczkéből. A ki azt az esperesnek nem teljesíti, két véka buzára, a ki pedig a papnak nem, hetenkint 12 dénárba büntettetik az iskola javára.

3) Házasság kötéseknél az atyafiságra és sógorságra különös gond fordítandó, a vizálkodóknak pedig a végelválás könnyen meg ne engedessék.

4) A papok és a tanítók, idegen nemzetbeliekkel különösen mostanában, ne társalkodjanak, mert ennek vészes következményei szoktak lenni.

5) A nős paráznára ártatlan társa, a szentírás rendelete szerint halálos büntetést követeljen, habár a polgári hatóság meglegednék is pénzbüntetéssel; — ellenkező esetben mindkét fél veszzőztessék meg.

6) A közzsinat helye mindig az előző zsinaton határozottassék meg. Az első zsinat szentháromság utáni első, a második pedig a 3-dik vasárnapon tartassék.

7) Az istenkáromlókat a szentírás szerint, minden személyválogatás nélkül, halállal kell büntetni; ha ez nem lehet, legalább az 1663. 42. t. cz. szerint. — Ez ügyben a vármegyét is fel kell szólítani.

8) A csavargó cigányokkal, oroszokkal, oláhokkal s az isteni tiszteletet és sákramentumokat megvető egyebekkel, a 47. Art. szerint kell bánni in Majoribus.

9) A keresztelések és temetések alkalmával a szokásos dorbézolások minden rendűeknek megtiltatnak.

10) Papok, tanítók és ezek családjai, helyzetök-höz illő tisztességes, nem pedig illetlen, s fényűző ruhát viseljenek, — kemény büntetés terhe alatt. Az Appendix 20. 21. arti. szerint.

11) Dohányozni, tubákolni a papoknak, rektoroknak s némely tanulóknak, csak titkos helyen szabad; utcákon, közhelyeken egyáltalában nem, a ki hibázik, 2 véka buzára büntettetik.

12) Az akadémiákra menők adjanak reversalist arról, hogy a bevett tudományban minden ujitástól tartózkodnak.

13) A minden tápláléktól megfosztott s pártfogók nélküli pataki iskola, segélyezés végett, minden gyülekezetben hirdettessék ki.

14) Elhunyt lelkészek özvegyei taksák-*

kal és más efélékkel ne terheltessenek. A batykók által elvont jövedelem állíttassék vissza.

Az erőszakkal elfoglalt pallagi parókhia ügyének végére kell járni.

Tóth S.

(Folyt. köv.)

A tiszántuli reformált egyházkerület tavaszi közgyűlésének közérdekű tárgyai.

(Folytatás.)

A folyó évben tartott egyetemes konvent jegyzőkönyvének azon pontjai, melyek az egyházkerületet közvetlenül érdeklik, fölvetetvén, a 32. sz. végzésben foglalt felhívásnak, hogy a moldva-oláhországi missió ügyében fáradozó missionarius lelkész fizetésére megkivántató 300 frt segélyhez, az ismeretes arány szerint az egyházkerület hozzájáruljon: elég tétetett ezen egyházkerületre eső 84 frt kifizetése az egyházkerületi pénztárra utalványoztatott. Az országos közalap érdekében kívánt föltételeknek az egyházkerület igyekszik eleget tenni, azon kérdést azonban, hogy a konventi bizottság többségének vagy kisebbségének nézete legyen-e inkább elfogadható, majd a jövő gyűlésen óhajtja megvitatni s arra vonatkozólag javaslatát nyilvánítani. Az országos közalap ügyeit közvetlenül intező bizottságba az egyházkerület képviselőjéül Kiss Áron esperes, póttagul Szabó János esperes urak választattak meg.

Az egyházmegyei tanácsbírák száma következőleg állapítottatott meg: a n. károlyi egyházmegye 8, a békésbányai, n. szalontai, szatmári és heves n. kunsági egyházmegyék 12, a többi 8 egyházmegye pedig 10 tanácsbíróvá választhat fele részben egyházi, fele részben világi egyének közül.

Reformált segélyegylet pénztárából ezután a segélyezésre utalt összeg 50—200 frtig eső részletekben osztatik ki; továbbá elhatároztatott, hogy azon egyházközségek, melyek államsegélyben részesülnek, azon évben, az esperesi hivatalok által a segélyegyleti választmányhoz segélyezésre ne ajánltassanak; s az egyformán segélyezésre szorult egyházak között előnnyel birjanak azok, melyek más felekezetek s idegen nemzetiségek által, nagy mérvben fenyegetve vannak.

Bilkei missionarius lelkész fizetéséhez ismételtén 100 frt segélylyel fog járulni az egyházkerület, tehát e szerint évenként 300 frt adatik ki ezen missióra.

Az egyházak osztályozása és a lelkészmi nősítés tárgyában beérkezett egyházmegyei vélemények átnézésére s azok alapján egy javaslat készítésre küldöttség neveztetett Kiss Áron esperes elnökelete alatt: Szabó János, Peterdy Károly, Dávidházy János, Szél Kálmán, Katona Endre, Vályi János, G. Ráday Gedeon és Ritoók Zsigmond.

A testvér tiszáninnyi egyházkerület azon indítványa, hogy a közelebbi életbe léptetendő országos középiskolai törvény természetes és jogszerű folyományaképp, az állami segélyt a magyarországi protestáns egyház többé nem nélkülözhetvén: e végett sürgesse az egyetemes protestáns

egyház az 1848. XX. t. cz. 3-dik §-ának megvalósítását, mert csak ezen törvény végrehajtása teheti képpé egyházunkat, iskoláink a törvény szerinti berendezésére; s csak eképp működhetik sikerrel az állam érdekében is, azon téren, melyet elfoglalni hivatva van; tehát az egyetemes konvent hívassák fel az egyházkerületek által, a további szükséges lépéseket a maga részéről mielőbb megtenni: a tiszántuli egyházkerületi közgyűlés által szintén elfogadtatott s a konvent figyelmébe ajánltatik.

A következő alapító levél terjesztetett be: A debreczeni ref. kollégiumban az 1842-dik november hó 1-én subscriált tanulótársak 1882-dik évi november hó 1-ső napján Debreczenben tartott összejövetele alkalmával, a megjelentek, némely távol maradottak hozzájárulásával „Negyven éves jubileumi alapítvány“ — néven, 1000 azaz egy ezer o. é. forintnyi ösztöndíj alapot létesítettek, melynek kamata egy szegény, erkölcsi jó magaviseletű, kitünő előmenetelű gymnasiumi tanulónak, első sorban az alapítók törvényes utódai közül de csak a második fokig — adassék; a ki azt, ha az ösztöndíj elnyerésének feltételei nála folytonosan feltaláltatnak — mindaddig élvezheti, mig Debreczenben a jogi vagy a theologia tanfolyamot be nem végezte.

Az alapítványt a főtiszt. egyházkerület a főiskolai tisztelt gazdasági tanács által kezelteti; az ösztöndíj adományozására azonban — az egyházkerületi közgyűlésnek évenként leendő jelentés mellett — a közös tanárkarigylés van hivatva.

Minden itt részletesen érintett vagy később előfordulható kétes esetekben az intézkedés joga a főtiszt. egyházkerületi közgyűlést illeti. — Kelt Debreczenben az 1883. évi. april. hó 29-dik napján. —

Alapítóknak, mint az anyaiskola egykori érdemes tanítványainak, az egyházi és iskolai ügyek iránt tanusított minden beszédnél szebben nyilatkozó tettök — örvendetes tudomásul vétetvén, irányukban az egyh. ker. közgyűlés, hála köszönetét és elismerését jegyzőkönyvileg fejezi ki és megörökíti; maga az eredeti alapító levél, továbbá, az adományozók neveit és adományaik mennyiségét kitüntető okirat, ugyszinte negyven éves jubileumi találkozás alkalmával felvett s több tekintetben megőrzésre érdemes történeti adatokat tartalmazó jegyzőkönyv, a főiskola levéltárában elhelyezés végett, ugyszinte a helybeli iparegyesületi takaré- és hitelintézet betéti könyve, mely 981 frt 94 krt mutat fel s a jelentéshez van mellékelve, tudomás és további intézkedés végett a főiskolai gazdasági tanácshoz át tétetni s mindezekről jelentést tevő V. Szabó János és Némethi Lajos urak — kiknek buzgó eljárásokért az egyházkerületi közgyűlés szintén köszönetet mond — értesítettetnek.

Szintén kedvezőleg vétetett tudomásul, hogy özv. Níkházy Sámuelné debreczeni lakos a főiskolai énekarnak 500 frtot; Kola Gábor n. váradi lakos a főiskola pénztára részére 1000 frtot hagyományoztak; és hogy a 25 ezer forintos Sinay nagy ösztöndíj alapítványi tőke biztosítva van s a folyó év első feléről az 5% kamat beszolgáltattott.

Énekeskönyvi pénztár állása a mult év végén 42,307 frt 82 krt tett s ennek gyarapítása érdekében következő intézkedések tétettek: az elemi iskolák 3-dik osztályától kezdve minden tanuló által megszereztessek az

énekes könyv; az egyházkerületi levéltárnok és levéltári napdíjas fizetését jövőre az agentialis pénztár teljesítse; a főiskola részére eddig évenként fizetett 600 frt, jövőre nézve csak annyiban állandósíttatik, hogy a pénztárra nehezedő évi rendes kiadásokon felül fenmaradó rész 600 frt erejéig, a főiskola részére adassék át.

Czelder Márton felső-bányai lelkész által szerkesztett, nagy hézagot pótló, erkölcs vallási tekintetben fontos vállalat: *Vasárnap evangéliumi heti lap*, a lelkészek, tanítók és presbiterok figyelmébe és pártolásába, az egyházkerületi gyűlés által a legmelegebben ajánlatik.

(Folyt. köv.)

Felsőbb hatósági rendeletek.

A vallás- és közoktatási miniszter az egyházi főbb hatóságokhoz folyó évi ápril 15-én, 12,063. sz. a következő leiratot küldött az anyakönyvi kivonatok és családi értesítők bélyegmentes kiadása tárgyában:

A m. kir. pénzügyminiszter ur f. évi ápril 1-ről 19,894. sz. a. kelt átirata szerint egy oly eset fordult elő, mely szerint az illető anyakönyvvezető lelkész, a kir. illeték kiszabási hivatal részéről hozzá intézett megkeresés daczára, hivatalos célra bekívánt anyakönyvi kivonat bélyegmentes kiadását megtagadta.

Minthogy a leltárak kiegészítésére hivatalból kiállítandó anyakönyvi kivonatok bélyegmentessége, az illetéki díjjegyzék 79. tétel c) pontjában kimondott azon általános elven alapszik, mely szerint mindazon okiratoknak, melyeknek kiállítását a hatóságok és hivatalok kizárólagosan hivatalos célokra kívánják, feltételesen bélyegmentesek; ezen kedvezmény alkalmazásának tehát az illetéki díjjegyzék 22. tétel a) pontjához tartozó jegyzet rendelkezéseinek szem előtt tartása mellett önérthetőleg, a kir. illetékkiszabási hivatalok és pénzügyi hatóságok által hivatalból bekívánt anyakönyvi kivonatokra nézve is van helye, felhívom tisztelettel nagyságodat, szíveskedjék egyházkerületi anyakönyvvezető lelkészeit 1879. évi január 13-án 30,625. és december 29-én 35,803. sz. a. kiadott szabályrendeleteim kiegészítésül mielőbb odautasítani, hogy a kir. illetékkiszabási hivatalok és pénzügyi hatóságok által tőlük hivatalos célokra bekívánandó anyakönyvi kivonatok és családi értesítőket, bélyegmentesen szolgáltatassák ki.

Budapest, 1883. ápril hó 15-én.

A miniszter meghagyásából:

Tanárky Gedeon,
államtitkár.

Emlékeztetés 10 év utáni találkozásra.

Az 1874-dik évben alkotott szerződés értelmében, üdvözlettel emlékeztetem Tukacs Lajos, Szabó László, Ladányi Gyula, Kiss Péter, Láda Sándor, Dombi Lajos és Gacsall János barátaimat arra, hogy a jövő 1884-dik év májusa hava első vasárnapján Debreczenben, a nagytemplomban, délelőtti isteni tiszteleten meg-

jelenni köteleztük magunkat. Fájdalom, hogy ez emlékeztetés Vekerdi Gyula és Székely Ferenczhez nem szólhat! Ők ott pihennek már a sirban s csak emlékük fog jelenlenni, az egykoron 10 év utáni viszontlátás reményében megkötött szerződés határidején.

Midőn pedig megbízatásomhoz hiven, ezt egy évvel a találkozás előtt ezennel nyilvánosan tudatom, egyszersmind hön kívánom, hogy adjon Isten boldog viszontlátást!

Nagyváradon, 1883. május 6.

Kun Béla s. k.
ev. ref. lelkipásztor.

Különfélék.

Tisztelet az érdemnek! A magyarországi ref. egyház bölcs nesztora Id. B. Vay Miklós ur ő kegyelmessége folyó évi ápril 29-én ülte 82-ik születési napját. Egy 82 éves, ugy a politikai téren fényes multtal, mint hitfelekezete iránti kötelességei teljesítésében páratlan buzgósággal működő férfinak szavai azok, melyeket a főrendiházban a középiskolai törvényjavaslat tárgyában elmondott s mely beszéd egész terjedelmében lapunk élén olvasható. A hazáját, nemzetiségét, de egyszersmind hitfelekezetét is lelkesültséggel szerető szív, bölcs elme, okos ítélet, az idők jeleit számításba venni tudás tükröződnek e beszédben, haladjunk kipróbált harcrosunk nyomdokán! s kérjük a gondviselést, hogy még sokáig boldogítsa reformált egyházunkat azon jótékony és drága étellel, melynek most oly igen örvendeznünk méltó és illendő.

Debreczeni ref. egyházban az ispotályi megválasztott lelkész Könyves Tóth Kálmán e hó 10-én érkezett meg; fogadtatása az indóháznál ünnepélyes és megható volt; lelkész társa Némethy Lajos üdvözölte, melyre ő egész meghatótsággal válaszolt. Szívünkől üdvözöljük megérkezett; találja fel itt is szülőföldjén az igaz szeretet és tisztelet azon mértékét, mely őt Laczházán környezte!

Gyászhirek. Résztvétel jelentjük, hogy Deák József n. körösi nyug. gymn. tanár élte 69-ik évében, hosszas szenvedés után, folyó hó 5-én elhalt.

Béder Ferencz a debreczeni főiskolában 1-ső éves theologus temetése e hó 10-én folyt le nagy részvét mellett. A korán elhunyt szép reményü ifju felett a kistemplomban megható szép imát mondott Csiky Lajos theol. tanár.

Béke az elhunytakkal, áldás emlékökre.

Révész Imre emlékre a püspöki hivatalhoz befolyt adományok:

Fábián Mihály harkányi, Bernáth István szabócsi, Szakács Lajos mátyi, Beregszászy Gusztáv oldi, Czucz Lajos szavai, Nagy István bissei lelkészek 1—1 frt, Berki József 2 frt, Kovács Antal esperes 1 frt, Ambrus József 2 frt, Szondy Lajos adorjani lelkész 50 kr, Szücs János hidvégi, Hetesy Dániel vaiszlói lelkészek 1—1 frt, összesen 14 frt 50 kr.

Előfizetési felhívás „Mátészalkai ev. ref. egyház története” címü műre. — Fen kitett címü művemre, midőn előfizetési felhívást bocsátok ki: ezt azon reményben teszem, hogy felhívásom nem fog pusztában

elhaló hang lenni, sőt jóakaratu pártolás lehetővé teszi azt, hogy a „máté-szalkai ev. ref. egyház történetét,” melyet immáron teljesen kidolgoztam, — sajtó alá bocsáthatom, — annak idejében pedig a jóakaratu pártolónak kezébe is nyújthatom.

Ezen mű, legközelebről a máté-szalkai ev. ref. egyház tagjait érdekelheti, mert atyáik emlékeivel teljes ez, — s pártfogásuk teheti legnagyobb részben lehetővé, hogy munkám kéziratban ne maradjon. — De érdekelni fogja Máté-Szalka mezőváros más felekezetű tagjait is, mert édes szülőföldjük, vagy mostani kedves otthonuk régibb s újabb történeteinek — fejezet van ebben szentelve. Érdekelheti végre a távol állók közül is azokat, kik eféle egyháztörténeti munkát kezükbe szívesen vesznek. Utóbbiak pártfogása, művem megjelenését szintén elősegítheti.

Művem iránti tájékozás végett közlöm az azt alkotó fejezetek czimeit: I. Máté-Szalkáról — mint községről — általában. II. A máté-szalkai ev. ref. egyházzól. A) Általában. B) Különösen. I. Egyházi igazgatás, vallásos-erkölcsi életre ügyelés. II. Iskolaügy. III. Belhivatalnokok. A) Lelkészek nevei s életrajzai. B) Rektorok nevei. C) Preczeptorok — kisebb tanítók — nevei. IV. Belhivatalnoki fizetések. a) Lelkészi fizetés. b) Rektori fizetés. c) Preczeptori — kisebb tanítói — fizetés. V. Tisztviselők. A) Kurátorok (fő-kurátorok) nevei. B) Egyházi előljárók (presbiteriális, konzisztoriális — személyek) nevei. C) Egyházi (egyháztanácsai) jegyzők. D) Vicze-kurátorok (al-gondnokok) nevei. E) Egyháziak nevei, (jegyzésben a harangozók neveivel.) VI. Egyházi vagyon. A) Földek, (mezőbeliek s udvar-telek.) B) Épületek. a) Templom torony (felszerelésükkel.) b) Papi-lak. c) Iskola (tanítói-) lak. C) Heti vásárvám. D) Egyházi gabona-magtár. E) Urasztali készletek. F) Egyházi levéltár. VII. Adományozások.

Művem mintegy 10—15 myomatott ivre fog terjedni, s tervezet szerint, előnyösen ismert nagy-károlyi és szathmári nyomda-tulajdonos Gönyey József és Litteczky Endre urak által fog kiállítani. A mű egy füzött példányának ára = 1 o. é. frt leend; gyűjtőnek 10 előfizető után tiszteletpéldánnyal szolgálók. Az előfizetési díjt f. évi május 24-dik napjáig kérem hozzám beküldeni, — hogy ekkor a nyomtatást megkezdehessem.

Teljes tisztelettel vagyok Máté-Szalkán, (Szatmármege, u. p. Máté-Szalka.) 1883. április 24. — Papp Arthur, máté-szalkai ev. ref. lelkész.

Ajánljuk e művet az egyházak és lelkipásztorok pártoló figyelmébe!

Tartalom: Id. b. Vay Miklósnak a főrendiház április 30-iki ülésében tartott beszéde a középiskolai törvényjavaslat ügyében. — Egy ünnep, melyet a naptárakból kifeledek. Révész Kálmán. — Töredék a magyar ref. ének- és isteni-tisztelet történetéből. Kálmán Farkas. — Tanulmány és bírálat. Kiss Bertalan segéd-lelkész. — Válasz a Sárospataki Lapok tisztelt szerkesztőségének. Tóth Sámuel. — Tárcza: Adalék a tiszántuli ref. egyházkerület történetéhez. Tóth Sámuel. — A tiszántuli reformált egyházkerület tavaszi közgyűlésének közérdekű tárgyai. — Felsőbb hatósági rendeletek. Tanárky Gedeon, államtitkár. — Emlékeztetés 10 év utáni találkozásra. Kun Béla. — Különfélék. — Hirdetések.

Felelős szerkesztő: **Tóth Sámuel.** Szerkesztő társak: **Békési Gyula, Géresi Kálmán.**

HIRDETÉSEK.

Pályázat

a bagaméri ref. lelkészi állomásra.

Javadalom: készpénz: 140 forint; gabona: 60 köböl és 3 véka; tűzifa: 10 öl beszállítva; szántó föld 45 hold 1200 □ ölével és egy külső kert = 935 □ öl; lelkész munkáltatja, adóját az egyház fizeti; legelő és erdőhasználati jog egy sessio után; stola az egyházkerület által megállapított szabály szerint. — Felszerelt pályázati kérvények f. év május 25-ig Szőke János érmelléki espereshez Ér-Mihályfalvára — u. p. helyben — küldendők.

Debreczen, 1883. május 5.

1—1

Révész Bálint, püspök.

Pályázat

A fekete-ardói ref. lelkészi állomásra.

Javadalom: buza: 23 köböl és 3 véka; zab: 41 véka; tengeri 4 köböl 2 véka; széna 23 szekér; bor: 56 köböl (17 liter); szőlő: 56 kötés; napszám: 22; magvas kender: 104 kéve; fa: 12 öl; 20 hold szántó föld, melynek adóját lelkész, 4 hold patakmenés, 2 hold kaszáló, 2 hold legelő, melyért az adót az egyház fizeti; az ócska temető (600 □ öl) használata; palástdíj: átlag 25 frt. — Felszerelt pályázati kérvények f. év május 31-ig Doktor János máramaros-ugocsi egyházmegyei esperes urhoz Nagy-Szóllósra — u. p. helyben — küldendők.

Debreczen, 1883. május 7.

Révész Bálint, püspök.

Pályázat

az erdő-gyarakai ref. lelkészi állomásra.

Javadalom: készpénz: 152 frt; gyült buza: 50 köböl; gyült alygabona: 25 köböl; egy mázsa só; négy font gyertya; 10 öl tűzi fa; 2 hold tavaszi- és 2 hold őszi vetés alá való föld az egyház által megszántatva; stola; az örletésre szánt gabonának a n.-szalontai gözmalomba elvitelére, ősszel és tavasszal az egyház által egy fogat adatik. Az egész javadalom 600 frtra tehető. — Pályázati felszerelt kérvények f. év május 31-ig n.-szalontai egyházmegyei esperes Nagy Dániel urhoz Komádiba — u. p. helyben — küldendők.

Debreczen, 1883. május 7.

Révész Bálint, püspök.